

امتحانات نیمسال دوم - گروه الف

اردیبهشت ۱۳۹۷

شهرستان:

مدرس:

محل آزمون:

نام و نام خانوادگی:

نام پدر:

کد ملی:

درس: بلاغت - جواهر - ن ۲		پرونده:	
پایه: ۳	ساعت: ۸	تاریخ: ۹۷/۰۲/۲۰	
به عدد	به مروف	کد مصمم	
نتیجه			
بازبینی			

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۷ سؤال تشریحی پاسخ دهید. در صورت پاسخ به همه، به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود. (تستی ۵/۰ و تشریحی ۵/۲ نمره)
(محدوده: جواهر البلاغة، از مبحث «فی الإيجاز و الإطناب و المساواة» تا پایان کتاب)

تستی

۱. در بیت «فإن تفق الأنام و أنت منهم / فإن المسك بعض دم الغزال» فایده تشبیه چیست؟ **ب/ ۱۸۷**

أ. بیان حال المشبه ☐ ب. بیان امکان حال المشبه ☐ ج. بیان مقدار حال المشبه ☐ د. تقریر حال المشبه ☐

۲. علقه مجاز لغوی مفرد مرسل در آیه «وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ» چیست؟ **ج/ ۲۰۰**

أ. الکلیّة ☐ ب. الجزئیّة ☐ ج. الآلیّة ☐ د. اللازمیّة ☐

۳. استعاره موجود در کدام عبارت مصرحه است؟ **د/ ۲۱۰**

أ. «وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَوَدُّعَاءَ عَرَضٍ» ☐ ب. «وَإِخْفِضْ لَهَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ» ☐

ج. تعجبنی إراقة الضارب دم الباغي ☐ د. قال علیؑ: «فإن الناس قد اجتمعوا على مائدة شبعها قصير و جوعها طويل» ☐

۴. عبارت «ذكر الشيء بلفظ غيره لوقوعه في صحبته» تعریف کدام یک از محسنات است؟ **أ/ ۲۶۰**

أ. مشاکله ☐ ب. مزاجه ☐ ج. استتباع ☐ د. تفریع ☐

۵. در کدام مثال، محسنه لفظی «جناس اضمار» به کار رفته است؟ **ج/ ۲۸۵**

أ. «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةٌ» ☐ ب. فحن في جذل / و الروم في وجل ☐

ج. فهو إذا رأته عين الرائي / أبو معاذ أو أخو الخنساء ☐ د. «أسلم» سالمها الله و «غفار» غفر الله لها ☐

تشریحی

۱. محسنه معنوی موجود در هر مورد را مشخص کنید.

أ. مرارة الدنيا حلاوة الآخرة و حلاوة الدنيا مرارة الآخرة:

ب. «يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحُجَّ:

ج. فضحت الحيا و البحر جوداً فقد بكى الـ / حيا من حياء منك و التطم البحر:

د. هو الكلب إلّا أنّ فيه ملالة / و سوء مراعاة و ما ذاك في الكلب:

هـ. خاط لي عمرو قباء / ليت عينيه سواء:

- العكس. ۲۷۵

- اسلوب الحكيم. ۲۷۳

- الإبداع. ۲۷۲

- تأكيد الذم بما يشبه المدح. ۲۶۸

- التوجيه. ۲۶۹

۲. هر عبارت، کدام برتری آیه «وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ» بر جمله «القتل أنفى للقتل» را بیان می‌کنند؟ توضیح دهید.

أ. الآیه مشتملة على معنى زائد و هو معنى المتابعة...: (۲۵/۱ نمره) - کلمه قصاص در آیه دلالت می‌کند بر اینکه حتماً باید ابتدا جرم صورت گیرد و سپس قصاص صورت بگیرد و قبل از جرم قصاص ممکن نیست (چون در معنای قصاص متابعت خوابیده است) ولی جمله «القتل أنفى للقتل» دلالت بر این مطلب ندارد.

ب. الآیه مشتملة على صنعة المطابقة: (۲۵/۱ نمره) - آیه مشتمل بر صفت مطابقت است؛ یعنی در آیه بین دو کلمه‌ای جمع شده است که معنای آنها در مقابل هم است

و آن دو کلمه «قصاص» و «حياة» می‌باشد بر خلاف جمله «القتل أنفى للقتل». ۱۴۹

۳. به موارد خواسته شده پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

أ. «لَخَرَجَ جَنَّكَ يَاشُعِيبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْلَعُودُنْ فِي مَلَّتِنَا» نوع تغليب: - تغليب الأكثر على الأقل.

ب. «لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ» غرض از تعبیر به مضارع به جای ماضی: - إفادة الاستمرار فيما مضى.

ج. «رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ» نوع التفات: - عدول از خطاب به غيبة.

د. «وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا» لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا» نوع التفات:

هـ. «وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ» غرض از اعتراض:

- التهويل (ایجاد هول و ترس). ۶۵_۱۵۵

۴. اصطلاحات زیر را همراه با مثال تعریف کنید. (مثال ۰/۵ و تعریف ۰/۷۵ نمره)

أ. التشبيه المؤكّد: - هو ما حذف منه أداة التشبيه نحو «يسجع سجج القمرى» و نحو «زيد كالأسد فى الشجاعة».

ب. التشبيه البليغ: - هو ما حذف فى أداة التشبيه و وجه الشبه نحو «... إنّما أعماركم سفر من الأسفار». ۱۸۵_۷

۵. نوع تشبيه در هر عبارت را مشخص کنید. (هر مورد ۰/۵ نمره)

أ. كأنّ أصوات - من يغالهن بنا - / أواخر الميس انقاض الفرائج (به اعتبار مُدرِك: حس و عقل): - تشبيه حسى به حسى.

ب. و كأنّ أجرام النجوم لوامعا / درر نثرن على بساط أزرق (به اعتبار افراد و تركيب هر دو طرف تشبيه يا يكى از دو طرف): - مشبه و مشبه به هر دو مركب هستند (تركيباً يصحّ أفراد أجزاءهما).

ج. ﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ حُمِّلَ أَثْقَارًا﴾ (به اعتبار هيئت بودن يا نبودن وجه شبه): - تشبيه تمثيل.

د. إنّما النفس كالزجاجة و الع - / لم سراج و حكمة الله زيت (به اعتبار تعدد مشبه و مشبه به يا تعدد يكى از دو طرف): - تشبيه مفروق.

هـ. لا تنكرى عطل الكريم من الغنى / فالسيل حرب للمكان العالى (اصلى، ضمنى، مقلوب): - تشبيه ضمنى. ۱۷۴_۹

۶. مشخص کنید که هر يك از استعاره‌هاى موجود در آیه ﴿أَوْ مِنْ كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ﴾ عناديه‌اند يا وفاقيه؟ (هر مورد ۰/۵ نمره) توضيح دهيد. (هر مورد ۰/۷۵ نمره)

۱. استعاره «موت» برای ضلال و گمراهی. این استعاره، عناديه است؛ چون اجتماع «موت» و «ضلال» در يك شخص واحد ممكن نیست.

۲. استعاره «أحياء» برای هدايت كردن. این استعاره، وفاقيه است؛ چون امکان اجتماع احياء و هدايت وجود دارد؛ مانند «الله» که هم هادى است هم زنده کننده. ۲۲۰

۷. أ. نوع کنایه را در هر عبارت مشخص کنید. (کنایه از موصوف، صفت، نسبت) ب. فرق کنایه با مجاز چیست؟

- الطاغين مجامع الأضغان: - کنایه از موصوف.

- اليمين يتبع ظلّه / و المجد يمشى فى ركابه: - کنایه از نسبت.

- ﴿فَأَصْبَحَ يَقْلُبُ كَفْنَهُ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا﴾: - کنایه از صفت.

ب. تصحّ إرادة المعنى الأصلى فى الكناية دون المجاز فإنّه ينافى ذلك. ۲۳۳_۵

۸. محسنه معنوى «حسن التعليل» را بر روى بيت «و ما كلفة البدر المنير قديمة / و لكنّها فى وجهه أثر اللطم» توضيح دهيد.

تعريف حسن التعليل: اينكه شخص ادیب صراحتاً يا به صورت ضمنى، علت حقيقى يك شىء را انكار كند (و كنار بگذارد) و يك علت ادبى لطيف را جايگزين آن كند به نحوى كه اين علت ادبى، مناسب با غرضى باشد كه شاعر و متكلم به دنبال آن است. در اين بيت شاعر مى‌خواهد ادعا كند كه حزن مرثى شامل تمام مظاهر هستى شده است (و تمام هستى عزادار موت اين شخص محبوب است) لذا مى‌گويد تيرگى ماه (كلفة البدر) به سبب علتى طبيعى نیست، بلكه بدین سبب است كه ماه (بدر) در عزای فراق مرثى به صورت خودش لطمه زده و اين تيرگى ايجاد شده است. ۲۷۹